

Vest-Finnmark Rådet

Fjellveien 6

Postboks 43

9593 BREIVIKBOTN

+47 908 52916

bente.olsen.husby@hammerfest.kommune.no

Forsvarsdepartementet
v/forsvarsminister Odd Roger Enoksen

Lastet opp på elektronisk høringsportal på regjeringen.no

Hasvik, 17. desember 2021

Høringsuttalelse – Forskrift om skyte- og øvingsfelt i sjø

Vest-Finnmark Rådet er en allianse mellom de 7 kommunene Alta, Hammerfest, Hasvik, Loppa, Måsøy, Nordkapp og Porsanger. Samlet har regionen en befolkning på ca. 42.000 innbyggere, noe som utgjør 55 % av det totale folketallet i Finnmark. Medlemskommunene har sterkt fokus på samfunns- og næringsutvikling, og rådet har derfor valgt å innta rollen som en aktiv medspiller i utviklingen i regionen.

Vest-Finnmark Rådet har i sak 46/21 vedtatt følgende enstemmige høringsuttalelse i forbindelse med Forsvarsdepartementets Høringsnotat – Forskrift om skyte- og øvingsfelt i sjø;

PAN-PAN Viktig melding til Forsvarsdepartementet – Lytt til kommunene i Vest-Finnmark!

Våre medlemskommuner finner at konsekvensene ved etableringen av de foreslåtte skyte- og øvingsfeltene i Vest-Finnmark (Sørøya I og II, Ingøy I og II, Austhavet og Porsangerfjorden) er for dårlig utredet og belyst i det fremlagte høringsnotatet, jamføre beskrivelsene i dette dokumentet.

Kommunene peker på at det i prosessene som har funnet sted i forbindelse med utarbeidelsen av høringsnotatet ikke har vært dialog mellom kommunene og Forsvarsbygg eller Forsvarsdepartementet. Dette medfører at konfliktavklaringsgrunnlaget ikke belyser alle de elementene som bør inngå i vurderingene og avklaringene i kapittel 6 i høringsnotatet.

Et annet resultat av denne fremgangsmåten er at prosessen omkring etableringen av nye skyte- og øvingsfelt mangler den lokale forankringen og aksepten i kystkommunene i Vest-Finnmark, noe som klart fremkommer av høringsuttalelsene fra våre medlemskommuner.

Utkastet til forskrift har, slik kommunene ser det, store negative konsekvenser for det kommunale sjølstyret og utvikling av en framtidsrettet sjømatnæring og nye næringer i Vest-Finnmark. Forsvaret krever gjennom en forskrift å få råderett over havområder som er kommunalt ansvarsområde, uten at kommunene har konsultasjonsrett og uten noen form for kompensasjon.

Våre medlemskommuner vil gjennom Vest-Finnmark Rådet anmode om at Forsvarsdepartementet i sitt videre arbeid med etablering av nye skyte- og øvingsfelt i Vest-Finnmark setter saken i bero, inntil en forsvarlig og demokratisk prosess er gjennomført i samarbeid med de berørte kystkommunene.

Vest-Finnmark Rådet ber derfor om at Forsvarsdepartementet innkaller til et snarlig møte om saken. Aktuelle tema i et slikt møte er utveksling informasjon og synspunkter, samt drøftinger omkring de videre stegene i Forsvarsdepartementets arbeid med eventuelle etableringer av skyte- og øvingsfelt i Vest-Finnmark.

Bakgrunn

Forsvarsdepartementet sendte 13. september 2021 ut et forslag til ny forskrift for skyte- og øvingsfelt i sjø, med høringsfrist 13. desember 2021. Vest-Finnmark Rådet fikk utsatt høringsfrist til 22. desember 2021. Følgende står i høringsbrevet:

«Forsvarets skyte- og øvingsfelt er sentrale for Forsvarets operative virksomhet, og dermed også for den nasjonale beredskaps- og krisehåndteringsevnen. Forskriften definerer skyte- og øvingsfeltene som forbudsområder og det vil som hovedregel medføre at ferdsel, aktivitet og etablering av faste eller midlertidige installasjoner er forbudt i feltene. Det foreslås imidlertid en rekke unntak fra forbudet, blant annet for aktivitet i feltene når Forsvaret ikke avholder skyteøvelser.

Forslaget innebærer også tilpasninger av den eksisterende skytefeltstrukturen i den hensikt å avverge konflikter med blant annet energiproduksjon fra havvind og petroleumsvirksomhet.»

Beskrivelse

Forsvarsdepartementet foreslår at Forsvarets skyte- og øvingsfelt på sjøen fastsettes som forbudsområder med forskrift etter sikkerhetsloven § 7-5 bokstav b og c. Forsvarets utvikling og modernisering med innføring og utfasing av våpensystemer og videreutvikling av øvingskonsepter medfører at skyte- og øvingsstrukturen nå har behov for en revisjon.

Hensikten er å sikre Forsvarets tilgang til nødvendige skyte- og øvingskapasiteter på sjøen over tid, noe som vil være en forutsetning for vedlikehold og oppøvelse av Forsvarets operative evne. Forslaget innebærer å videreføre 38 av de nåværende skyte- og øvingsfeltene og at 49 felt avvikles. Forslaget innebærer også opprettelse av åtte nye felt ved Finnmarkskysten.

Forslaget anbefaler tilpasninger av skytefeltstrukturen i den hensikt å avverge kjente konflikter med energiproduksjon fra havvind og enkelte registrerte områder for oljeproduksjon. Forslaget angir også en tilnærming til hvordan unntak fra forbudsbestemmelsene for etablering av faste installasjoner i randsonen av skytefeltene skal kunne håndteres.

Forslaget innebærer etablering av skytefeltinstrukser for de enkelte skytefelt, som ledd i oppfyllelse av aktsomhetsplikten knyttet til ivaretagelsen av miljø og naturmangfold, herunder angivelse av sårbare perioder som skal søkes unngått av hensyn til natur og miljøverdier. For øvrig er det gjort en konkret vurdering av hvorvidt de enkelte skytefeltene bør videreføres,

avvikles eller etableres på bakgrunn av (det som er særskilt relevant for Vest-Finnmark er uthevet i kursiv):

Geografisk spredning

De foreslåtte skyte- og øvingsfelt i sjø er plassert med jevne mellomrom langs kysten, slik at militær skytetrening kan skje i områdene fartøyene befinner seg. *Det er høye kostnader knyttet til drift og seilas av krigsfartøyer, og lang forflytning frem til et skytefelt er derfor ikke hensiktsmessig. Dette begrunner de nye feltene i Finnmark.*

Størrelse

Feltenes arealstørrelse og antall gir gode muligheter for tilpassing til ferdsel i sjøområdene under skyteøvelsene. Flere tidligere skytefelt er delt i to for å oppnå slik fleksibilitet. Et forslag med mindre og færre skytefelt ville gitt større restriksjoner og mindre mulighet for sambruk i forhold til ferdsel.

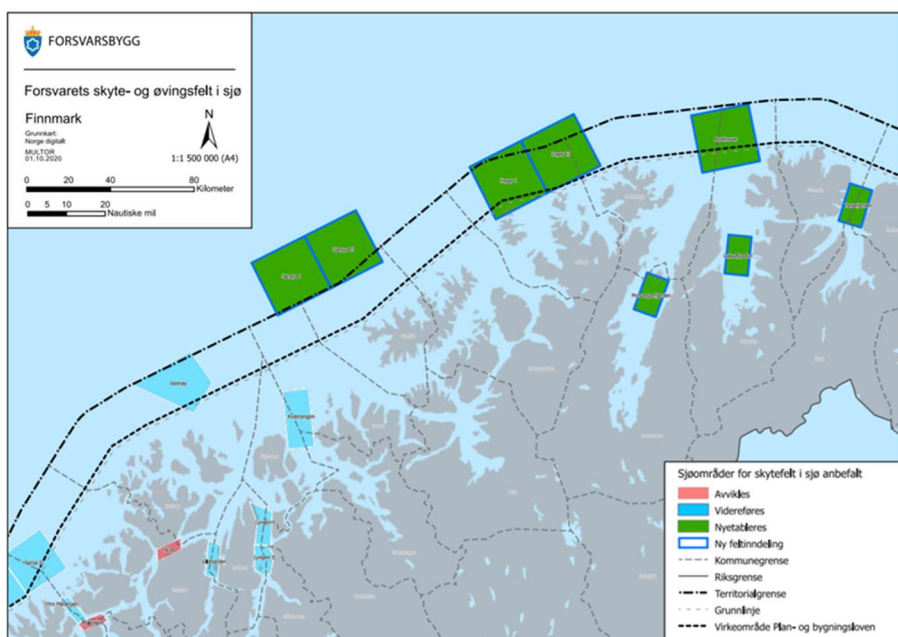
Topografi

Mange av skytefeltene ligger i sjøområder som ligger skjermet fra storhavet, for eksempel Frohavet og Andfjorden. Dette er vesentlig for å kunne gjennomføre øvelser uavhengig av værforholdene. Det er ressurskrevende å planlegge og gjennomføre øvelser, og det er avgjørende å begrense faktorer som kompliserer og fordyrer gjennomføringene. Noen skytefelt er lokalisert for å kunne gjennomføre en aktivitet som er avhengig av topografiske forhold som gir det nødvendige utbytte, slik som for eksempel navigasjon i trangt farvann eller treningen på operative oppdrag i områder av operativ betydning. Skytefeltene er søkt trukket fra land for å unngå konflikt med sivil bruk av strandsonen, med mindre det er militærfaglige behov for dette.

Luftrommet

Skytefeltets plassering kan også være fastsatt ut fra innflygningsretning eller fra luftromskorridorer. Skytefeltene er definert med koordinater og rette linjer mellom disse, for enkelt å kunne forholde seg til skytefeltet under navigasjon i luften og på sjøen. Faresonen i luftrommet kan derfor også strekke seg over områder på land.

I forskriften foreslås følgende 8 nye skyte- og øvingsfelt i Finnmark:

Av de 8 nye skyte- og øvingsfeltene, ønskes 6 etablert i havområdene tilknyttet medlemskommunene i Vest-Finnmark Rådet; Sørøya I og II, Ingøy I og II, Austhavet og Porsangerfjorden. Hele feltet i Porsangerfjorden, samt deler av Ingøy I og II og Austhavet, ligger innenfor Plan- og bygningslovens virkeområde (kommunene utøver planmyndighet).

I høringsnotatet er det i kapittel 6 og vedlegg 3 presentert en konfliktvurdering, og under presenteres de konfliktvurderingene som er gjort for de foreslåtte feltene i Finnmark:

	Trafikk	Ferdsl og farleder	Internasjonale farleder	Luftrum	Ressursutnyttelse	Fiskeri	Havbruk til havs	Akvakultur	Olje- og gassutvinning	Undersjøiske kabler	Havvind	Samiske interesser	Miljø	Sjøbunnsområder	Marine pattedyr	Gyrefelt m.m.	Sjøfugl	Kulturminner	Dumpeområde for ammunisjon
Finnmark																			
Sorøya I																			
Sorøya II																			
Ingøy I																			
Ingøy II																			
Austhavet																			
Porsangerfjorden																			
Laksefjorden																			
Tanafjorden																			

Beskrivelse av fargekodene i konfliktvurderingsskjema

	Skytefeltet berøres ikke av temaet.
	Temaet er aktuelt i skytefeltet, men det antas å ikke være konflikter med Forsvarets aktivitet.
	Temaet er aktuelt i skytefeltet og det kan utgjøre en konflikt med Forsvarets aktivitet. Ved gjennomføring av avbøtende tiltak vil temaet være håndterbart i feltet.
	Miljøhensyn pga. ivaretagelsen av økologiske sammenhenger er lite forenlig med flere forsvarsaktiviteter. Noen aktivitetstyper er forenlige.
	Akvakultur er i utgangspunktet fast installasjon og vil ikke være forenlig med aktiviteten. Det vil være mulig å tillate aktiviteten i enkelte tilfeller.
	Temaet er ikke forenlig med Forsvarets aktivitet. For under trafikk og ressursutnyttelse vil temaet medføre faste installasjoner.

Vest-Finnmark Rådet vil påpeke at våre medlemskommuner ikke kan si seg enig i de beskrivelsene som er gitt i høringsnotatet med tanke på mulige konflikter mellom ulike typer aktivitet. Kommunene peker på at det på en rekke felt burde vært foretatt bedre utredelser, og flere av kommunene avgir egne høringsuttalelser hvor man går nærmere inn på dette. Vi vil i tillegg gjøre oppmerksom på at man har foretatt en konfliktavklaring kun mot deler av den eksisterende aktiviteten, og heller ikke hensyntar ny aktivitet som er planlagt eller som det i regi av kommunene og næringsaktører arbeides for å øke omfanget av. Heller ikke nasjonale strategier for nye energikilder, mineraler mv. er belyst i tilstrekkelig grad. Fra kommunene uttrykkes det en særlig bekymring for at høringsnotatet ikke beskriver hvordan aktiviteten på kort og lang sikt kan påvirke ulike arter i sjøen, gyrefelt, fangstområder og havbruksaktiviteter med tanke på støy, forurensing, trykkbølger mv.

Også samiske interesser burde vært utredet mer utførlig i høringsnotatet, der tradisjonell bruk av fjordene utenfor næringsbegrepet burde vært utredet og tillagt vekt. Eksempelvis Porsangerfjorden ligger i et tradisjonelt sjøsamisk og kvensk område, hvor tradisjonell bruk av fjorden er nært knyttet til lokal kultur og identitet. Blant annet er fiske- og sankingskulturen for egen matauk fortsatt levende i Porsanger og dette gjør tilgang til og bruk av Porsangerfjorden til en viktig del av det materielle kulturgrunnlaget. Dette utgjør et viktig hensyn som bør ivaretas. Porsanger kommune er også av den oppfatning at forskriftens innvirkning på naturgrunnlaget for samisk kultur kan være av et slikt omfang at det utløser konsultasjonsplikt med Sametinget eller andre representanter for berørte samiske interesser i tråd med reglene i Sameloven.

Tar vi havområdene rundt Sørøya som et annet eksempel, der skyte- og øvingsfeltene Sørøya I og II er foreslått etablert, ser vi at en rekke departementer og direktorater har lagt til rette for eller planlegger stor aktivitet i området (se foiler under). Stikkord her er eksisterende fiskeriaktiviteter (Nærings- og fiskeridepartementet og Fiskeridirektoratet), eksisterende og planlagt olje- og gassaktivitet (Olje- og energidepartementet og Oljedirektoratet), planlagt havvind (Olje- og energidepartementet og NVE), planlagt offshore akvakultur (Nærings- og fiskeridepartementet og Fiskeridirektoratet), planlagt marint verneområde for LoppHAVet (Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet) og nå til sist forslag om nye skyte- og øvingsfelt for forsvaret (Forsvarsdepartementet og Forsvarsbygg).

Kampen om sjøarealene

Vi opplever en stadig økende iverksatt eller planlagt aktivitet i sjøarealene, og viser her noen eksempler fra områdene rundt Sørøya:

- OLJE & GASS**
en studie om status og muligheter for olje- og gass i Sørøya og Nordkapp
- MARINT VERN**
LoppHAVet
3045 km²
- HAVVIND**
Vindpark på Sandvikfjell/Risa
- FISKERIAKTIVITET**
Sørøya 2014-15
- HAVBRUK TIL HAVS**
Sørøya/Risa
- SKYTE- OG ØVINGSFELT**
Sørøya/Risa

Et komplekst totalbilde:

Kystkommunene opplever som nevnt et stadig økende press fra statlig hold, og kampene om arealene i sjø har tiltatt i likhet med det som vi opplever på land. Her må vi som kommuner få påpeke mangelen på koordinering mellom ulike departementer og direktorater, og vi henstiller om at man fra statlig hold anerkjenner behovet for at det i samarbeid med berørte kommuner i de ulike regionene må utarbeides en helhetlig plan/strategi for bruken av sjøarealene som ligger i randsonene for Plan- og bygningslovens virkeområde og havområdene fra én nautisk mil utenfor grunnlinjen (der statlige myndigheter planlegger og avklarer arealbruken gjennom sektorregelverk og de helhetlige forvaltningsplanene for havområdene).

Meld. St. 20 (2019–2020) Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene - Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak, videre kalt Forvaltningsplan for havområdene, klargjør overordnede rammer, samordning og prioriteringer i forvaltningen av havområdene. Dessverre er ikke samhandlingen mellom Forvaltningsplanen for havområdene og kommunenes kystsoneplaner god nok. Dagens situasjon oppleves som en pågående kamp mellom stat og kommune, der den totale belastningen nå er høy for de som har interesser i de ulike sjøområdene.

Kommunene i Vest-Finnmark vil igjen uttrykke bekymring over de de uavklarte konsekvensene som den planlagte aktiviteten i skyte- og øvingsfeltene kan medføre. Våre havområder er vertskap for noen av de rikeste fiskefeltene for viktige fiskeslag, og dermed noen av fiskefeltene med høyest aktivitet i de tradisjonelle fiskeriene. Havområdene våre er også utpekt som de med størst potensielle for den vedtatte videre nasjonale veksten i havbruksnæringen, noe som underbygges av resultatene i «Trafikklys-ordningen» som jo legger føringer for mulighetene for videre vekst.

I 2020 ble det produsert/landet 183.000 tonn sjømat (villfisk og havbruk) i våre 7 medlemskommuner, til en førstehåndsverdi av ca. 6 milliarder kroner. Vest-Finnmark er dermed en betydelig sjømatregion i nasjonal målestokk. Våre medlemskommuner har klare mål om å legge til rette for utvikling og vekst av sjømatnæringene i kommunene, og bidra til en bærekraftig forvaltning av kommunenes sjøområder. Det er i høringsnotatet ikke vurdert konsekvenser for mottaksleddet på land. Selv korte stenginger av fiskefelt vil være merkbare for landindustrien. Dersom fiskeindustrien blir skadelidende, rammes en avgjørende nøkkelfaktor i verdikjeden i sjømateksporten.

Utkast til forskrift har, slik kommunene ser det, store negative konsekvenser for det kommunale sjølstyret og utvikling av en framtidsrettet sjømatnæring i Vest-Finnmark. Forsvaret krever gjennom en forskrift å få råderett over havområder som er kommunalt ansvarsområde uten at kommunene har konsultasjonsrett og uten noen form for kompensasjon.

Vurderinger:

Våre medlemskommuner finner at konsekvensene ved etableringen av de foreslåtte skyte- og øvingsfeltene i Vest-Finnmark (Sørøya I og II, Ingøy I og II, Austhavet og Porsangerfjorden) er for dårlig utredet og belyst i det fremlagte høringsnotatet, jamføre beskrivelsene ovenfor.

Kommunene vil også peke på at det i prosessen som har funnet sted i forbindelse med utarbeidelsen av høringsnotatet ikke har vært dialog mellom kommunene og Forsvarsbygg eller Forsvarsdepartementet. Dette medfører at konfliktavklaringsgrunnlaget ikke belyser alle de elementene som bør inngå i vurderingene og avklaringene i kapittel 6 i høringsnotatet..

Et resultat av dette er at prosessen omkring etableringen av nye skyte- og øvingsfelt mangler den lokale forankringen og aksepten i kystkommunene i Vest-Finnmark, noe som klart fremkommer av høringsuttalelsene fra våre medlemskommuner.

Våre medlemskommuner vil gjennom Vest-Finnmark Rådet anmode om at Forsvarsdepartementet i sitt videre arbeid med etablering av nye skyte- og øvingsfelt i Vest-Finnmark setter saken i bero, inntil en forsvarlig og demokratisk prosess er gjennomført i samarbeid med de berørte kystkommunene.

Vest-Finnmark Rådet ber derfor om at Forsvarsdepartementet innkaller til et møte med Vest-Finnmark Rådet. Tema bør blant annet være utveksling informasjon og synspunkter, samt drøftinger omkring de videre stegene i Forsvarsdepartementets arbeid i denne saken.

Vest-Finnmark Rådet ser frem til videre dialog med Forsvarsdepartementet i sakens anledning.

Eventuelle spørsmål eller henvendelser kan rettes til daglig leder Bente O. Husby på e-post:
bente.olsen.husby@hammerfest.kommune.no.

Med vennlig hilsen

Bernth Sjursen (s)
Fung. rådsleder
Vest-Finnmark Rådet

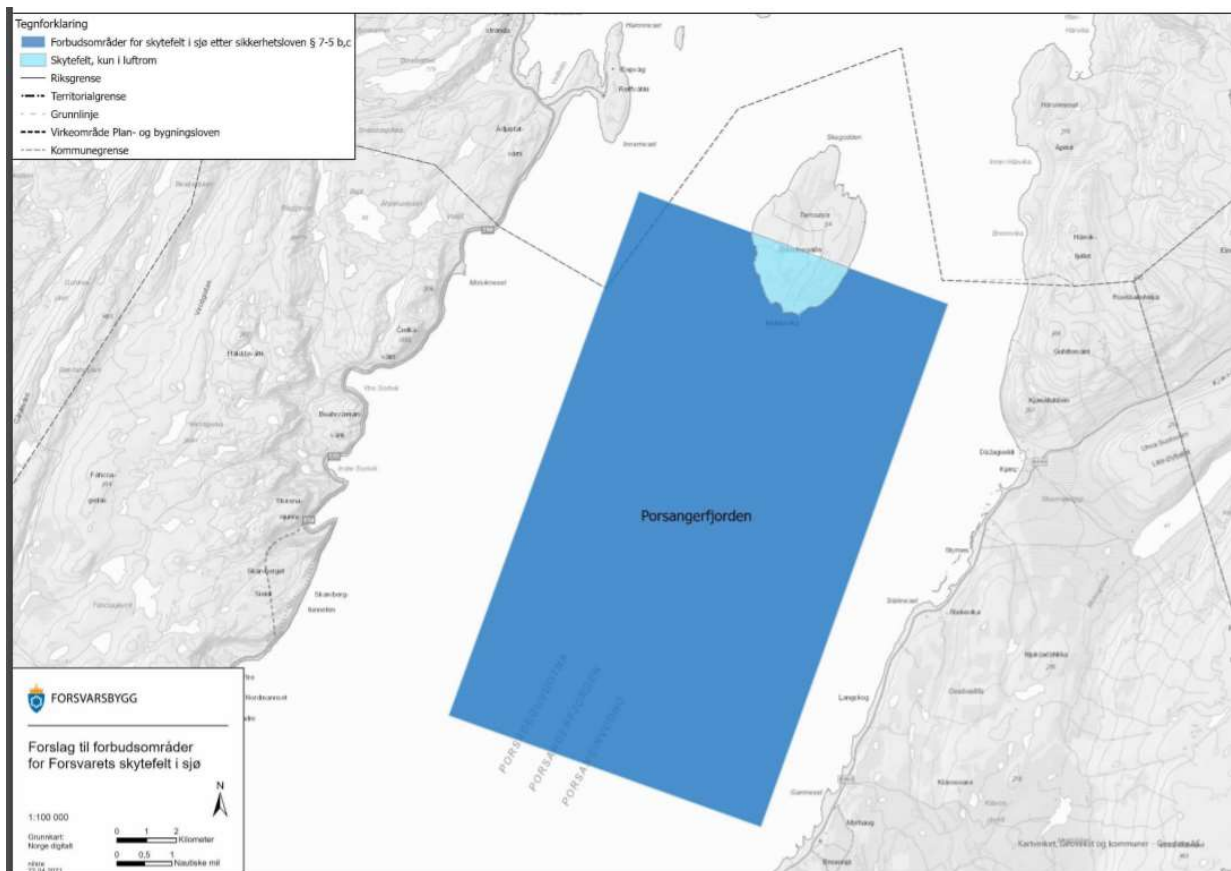
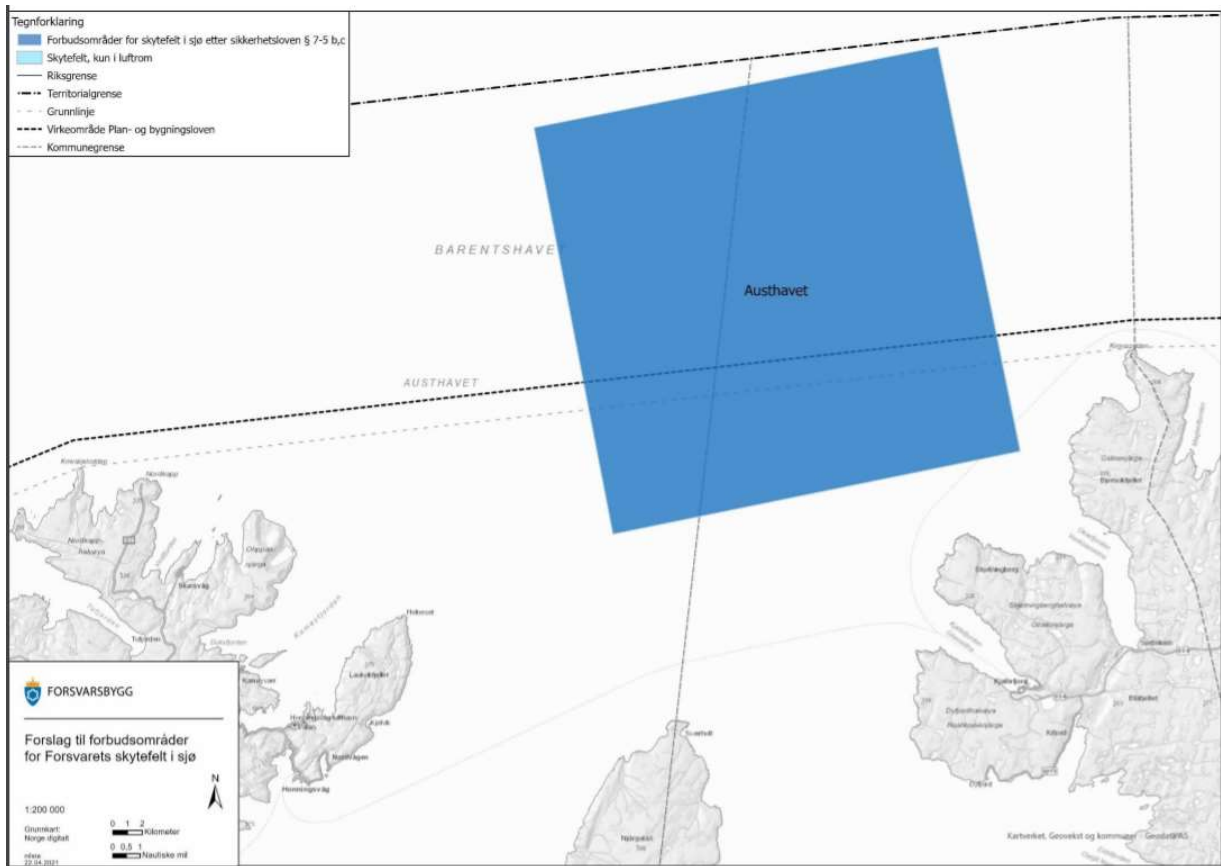
Bente O. Husby (s)
Daglig leder
Vest-Finnmark Rådet

Kopi:

Vest-Finnmark Rådets medlemskommuner v/ordførere og rådmenn
Troms og Finnmark fylkeskommune v/fylkesråd for næring Karin Eriksen
Statsforvalteren i Troms og Finnmark v/statsforvalter Elisabeth Vik Aspaker
Øst-Finnmarkrådet v/daglig leder Trond Haukanes
Finnmarksbenken på Stortinget

Vedlegg 1: Forbudsområder tilknyttet skyte- og øvingsfelt i Vest-Finnmark:

Vedlegg 2: Kapittel 5.3.2.10 i høringsnotatet – Bakgrunnen for de foreslåtte skyte- og øvingsfeltene i Finnmark

Forsvaret har tidligere ikke hatt etablerte skytefelt i sjø lengre nord og øst enn til Kvæningen. Det er behov for skytefelt som er tilgjengelige for bruk med jevne mellomrom langs kysten, slik at skyteøvelser kan gjennomføres i nærheten av der fartøyene befinner seg.

Det gjennomføres skyting i Finnmark under de største øvelsene, men da på midlertidige felt som det er tidkrevende å få etablert. Faste, permanente skytefelt ved Finnmarkskysten har vært etterspurt over lengre tid. Sjømilitær tilstedeværelse i nord langs hele kysten er en prioritert oppgave for å hevde nasjonal suverenitet, ivareta myndighetsutøvelse, og å avverge og håndtere episoder.

Sjøforsvaret har behov for skytefelt som ligger i åpent hav og med en størrelse på 15 x 15 nautiske mil. Denne dimensjoneringen gjør dem 360° anvendbare, dvs. slik at de er fleksibelt utnyttbare med hensyn på vind- og sjøretning, målfly etc. Med to tilstøtende felter, hvert med en utstrekning på 15 x 15 nautiske mil, øker muligheten for fleksibel bruk i forhold til flytrafikk i luftrommet og sivil skips- og båttrafikk på havoverflaten, herunder fiskeri. Kun et av feltene brukes om gangen. Skytefeltene vil anslagvis anvendes mellom 2 og 20 ganger pr. år. Det foreslås skytefelt ved Sørøya, Ingøy og Austhavet. Skytefeltet ved Sørøya har arealkonflikt med LoppHAVet marine verneområde, område foreslått åpnet for havvind, område egnet for havbruk til havs og fiskeri. Skytefeltet er derfor flyttet ca. 20 nautiske mil vestover slik at arealkonfliktene unngås.

Videre er det behov for mindre felt i værmessig skjermede fjordstrøk for skyting med våpen med mindre kaliber. De mindre feltene muliggjør gjennomføring av øvelser i større grad uavhengig av værforholdene. For å øke muligheten for fleksibel bruk i forhold til sivil trafikk er foreslått 3 felt; Porsangerfjorden, Laksefjorden og Tanafjorden.

Skytefeltene Ingøy I og Porsangerfjorden inkluderer land, og dette gjør det mulig å kunne dekke et eventuelt framtidig behov for standplass for flyging med droner eller lignende fra land mot sjø. Ved behov for etablering av dette må plan- og bygningslovens regler for regulering til dette formål følges.

Høringsinstansene bes gi tilbakemelding på prinsippet om flere skytefelt kontra å samle skyteøvelsene til færre felt - et felt i fjordstrøkene og ett til to felt i de ytre havområdene. Førstnevnte modell gir større muligheter for fleksibel bruk i forhold til sivil skips- og båttrafikk, herunder fiskeri, men ulempene vil være båndlegging i forhold til faste installasjoner i større områder.